2076-0012/0

9-3-95

ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE PORTANT CLASSEMENT COMME MONUMENT DE LA TOTALITE DE LA MAISON HAP SISE CHAUSSEE DE WAVRE 508 A ETTERBEEK.

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Vu l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier, notamment les articles 22 et 23;

Vu l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 9 juin 1994 décidant d'ouvrir la procédure de classement comme monument de la totalité de la Maison Hap sise chaussée de Wavre 508 à Etterbeek;

Vu l'avis favorable du Collège des Bourgmestre et Echevins de la commune d'Etterbeek émis le 1er septembre 1994;

Vu l'avis de la Commission Royale des Monuments et des Sites de la Région de Bruxelles-Capitale émis le 5 octobre 1994;

Vu l'avis de l'Inspecteur des Finances émis le 7 décembre 1994;

Considérant que le propriétaire de la Maison Hap sise chaussée de Wavre 508 n'a pas émis de remarques dans le délai prévu par l'article 20 de l'ordonnance du 4 mars 1993;

Sur proposition du Ministre de la Région de Bruxelles-Capitale ayant les Monuments et les Sites dans ses attributions,

Après en avoir délibéré,

BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING HOUDENDE BESCHERMING ALS MONUMENT VAN HET GEHEEL VAN DE WONING HAP GELEGEN WAVERSESTEENWEG 508 TE ETTERBEEK.

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Gelet op de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed, inzonderheid op de artikels 22 en 23;

Gelet op het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 9 juni 1994 beslissende opening van de procedure tot bescherming als monument van het geheel van de Woning Hap gelegen Waversesteenweg 508 te Etterbeek;

Gelet op het gunstige advies van het College van Burgemeester en Schepenen van de gemeente Etterbeek uitgebracht op 1st september 1994;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van de Brusselse Hoofdstedelijke Gewest uitgebracht op 5 oktober 1994;

Gelet op het advies van de Inspecteur van Financiën uitgebracht op 7 december 1994;

Overwegende dat de eigenaar van het gebouw gelegen Waversesteenweg 508 geen opmerkingen heeft geuit binnen het termijn opgelegd in artikel 20 van de ordonnantie van 4 maart 1993;

Op voordracht van de Minister van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest belast met Monumenten en Landschappen,

Na beraadslaging,

ARRETE:

Article 1:
Est classée comme monument, en raison de sa valeur historique et artistique, précisée dans la notice annexée au présent arrêté, la totalité de la Maison Hap sise chaussée de Wavre 508 à Etterbeek, connue au cadastre d' Etterbeek, 4ème division, section B,4ème feuille, parcelle n°18 r^6.

Article 2:
La zone de protection relative au monument décrit ci-dessus comprend les voiries, parties de voiries, ainsi que l'ensemble des parcelles ou parties de parcelles reprises dans le périmètre délimité sur le plan joint au présent arrêté.

Bruxelles, le 9/3/95.

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale.

Charles PICQUE.

Le Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé du Logement, de l'Environnement, de la Conservation de la Nature, de la Politique de l'Eau et des Monuments et Sites.

Didier GOSUIN.

BESLUIT:

Artikel 1:
Wordt beschermd als monument, omwille van haar historische en artistieke waarde, zoals nader bepaald in de nota bijgevoegd aan het besluit, het geheel van de Woning Hap gelegen Waversesteenweg 508 te Etterbeek, bekend ten kadaster te Etterbeek, 4de afdeling, sectie B , 4de blad, perceel nr 18 r^6.

Artikel 2:
De vrijwaringszone met betrekking tot het hierboven vermelde monument betreft de wegen , gedeelten van de wegen evenals het geheel van de percelen of gedeelten van de percelen opgenomen in de omtrek, afgebakend op het plan in bijlage van dit besluit.

Brussel, 9/3/95.

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering.

De Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Huisvesting, Leefmilieu, Natuurbehoud, Waterbeleid en Monumenten en Landschappen.

REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE PORTANT CLASSEMENT COMME MONUMENT DE LA TOTALITE DE LA MAISON HAP SISE CHAUSSEE DE WAVRE 508 A ETTERBEEK.

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING HOUDENDE BESCHERMING ALS MONUMENT VAN HET GEHEEL VAN DE WONING HAP GELEGEN WAVERSESTEENWEG 508 TE ETTERBEEK.

DESCRIPTION SOMMAIRE ET JUSTIFICATION DE L'INTERET SELON L'ARTICLE 2, 1° DE L'ORDONNANCE DU 4 MARS 1993

BEKNOPTE BESCHRIJVING EN MOTIVERING VAN HET BELANG VOLGENS ARTIKEL 2, 1° VAN DE ORDONNANTIE VAN 4 MAART 1993.

Vu pour être annexé à l'arrêté du
9/3/95.

Gezien om bij het besluit van
9/3/95 gevoegd te worden.

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Charles PICQUE

Le Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé du Logement, de l'Environnement, de la Conservation de la Nature, de la Politique de l'Eau et des Monuments et Sites.

De Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Huisvesting, Leefmilieu, Natuurbehoud, Waterbeleid en Monumenten en Landschappen.

Didier GOSUIN.

CLASSEMENT

Titre:	monument
Commune:	Etterbeek
Dénomination:	Maison et étude du Notaire Hap
Adresse:	Chaussée de Wavre 508
Réf. cadastrale:	4ème division, section B, 4ème feuille, parcelle n° 18 r6

Description sommaire:

Large maison de style néo-classique présentant trois façades de huit travées en façade à rue et trois en façade latérale, et deux niveaux sur caves hautes, construite suite à une demande de bâtir datée de 1859 pour François-Louis Hap.

Les façades sont enduites sur un soubassement en pierre bleue et traîtées dans un style néo-classique. Baies du rez-de-chaussée à encadrement harpé et pourvues d'une clé insérée dans une plate-bande en escalier sous corniche. Les allèges de ces baies, sont travaillées en panneaux dans le soubassement de pierre bleue. A l'étage, encadrements des baies à crossettes se prolongeant en consoles sous le bandeau continu formé par les appuis saillants. Les quatres travées centrales sont, de plus, décorées de tables et corniches les surplombant.

La porte d'entrée, dans la troisième travée, est constituée de deux vantaux sous baie d'imposte vitrée.

Entablement panneauté rythmé de consoles moulurées soutenant une corniche à denticules. Toiture en bâtière à trois pans recouverte d'ardoises.

A l'arrière, une large porte vitrée donne accès au jardin par le bureau du notaire grâce à un escalier à degré s'élargissant. La terrasse formée est protégée d'un auvent en verre à armature en feronnerie sculptée de motifs en volutes. Le corps de bâtiment correspondant à la partie privative s'avance plus profondément dans le jardin. Il se termine par une travée en surplomb soutenue par deux colonnes métalliques agrémentées de guirlandes feuillagées de même matériau. Cet avant-corps en surplomb correspond à la bibliothèque de l'entre-étage. La partie latérale est éclairée d'une fenêtre à vitraux peints semblables à ceux du bureau du notaire (non-visible de l'intérieur).

Le bâtiment peut être divisé en deux parties: l'étude notariale proprement dite et les « appartements » du notaire.

Un petit hall d'entrée pourvu de quelques marches permet l'accès à droite, à l'étude, tout droit aux habitations.

Du côté de l'étude, l'accueil des clients se fait dans une salle à guichets de bois vitrés portant les inscriptions « renseignements » et « caisse ». Les fenêtres en façade principales sont ornées de panneaux vitrés translucides portant le monogramme de Félix Hap, notaire.

De l'autre côté des guichets, une salle de bureaux est décorée d'un grand vitrail représentant un coucher de soleil, datant sans doute du début du siècle et formant trois fenêtres de la façade latérale. Un escalier en colimaçon en fonte permet un accès à une pièce d'archivage au premier étage.

A l'arrière, le bureau du notaire est éclairé d'une fenêtre à carreaux de verre translucides ornée de deux panneaux peints et de deux blasons. Les murs sont couverts de cuir de Cordoue travaillé de différents motifs séparés par une corniche moulurée. Le plafond, entièrement panneauté, présente un relief important et est décoré de motifs peints sur toiles marouflées. Une belle cheminée de marbre noir est surmontée d'un miroir à encadrement de bois et fait face à la fenêtre à vitraux.

La partie privative est divisée en deux niveaux. Au rez-de-chaussée, trois salons en enfilade et la cuisine; à l'entresol, une bibliothèque et au premier les chambres et bureaux privés. Le couloir d'accès et la cage d'escaliers sont décorés de frises de motifs d'inspiration Art Nouveau géométrique peints sur toile marouflée. Le sol est décoré de mosaïques à frise de grecques.

Au rez-de-chaussée, le premier salon, en façade, est orné d'une belle cheminée en marbre blanc et d'un plafond à moulure ovale peint de légères guirlandes polychromes. Les murs sont panneautés. Le salon central porte le même type de plafond peint de motifs polychromes mais se distingue surtout par l'importance des peintures murales dues à Edouard Navez et représentant des monuments et sites anciens etterbeekois, tels que l'ancienne église Sainte-Gertrude, le moulin de la Chasse royale, etc...

Le troisième salon donne sur le jardin en se prolongeant par une terrasse couverte délimitée par des colonnes de bois. Cette pièce est éclairée d'un très beau lanterneau à vitraux aux motifs végétaux polychromes. De tels motifs se retrouvent dans la baie d'une porte donnant sur le couloir d'accès du rez-de-chaussée. La cuisine comporte encore une cuisinière à charbon en fonte émaillée.

A l'entresol, une bibliothèque est aménagée au-dessus de la cuisine (cette pièce forme l'avant-corps supporté par des collonnettes côté jardin). Les meubles-bibliothèques proprement dits sont conçus en style néo-gothique, le plafond, panneauté, présente des motifs d'inspiration Art Nouveau géométrique.

A l'étage se trouvent les chambres dont la décoration fixe se limite à quelques cheminées. Au fond d'un couloir, des toilettes présentent encore des éléments de sanitaire en faïence à décor végétaux bleus sur fond blanc.

Intérêt présenté par le bien selon les critères définis à l'article 2, 1° de l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier:

Intérêt historique et artistique:

Albert-Joseph Hap fut bourgmestre de la commune d'Etterbeek de 1804 à 1818. En 1804, il acheta une propriété de campagne de 3 ha 34 ares le long de l'ancienne chaussée de Tervuren (actuellement chaussée de Wavre) et y établit une petite brasserie, dont la situation est encore visible sur le plan POPP de 1866. Cette brasserie sera reprise par son fils François-Louis Hap, qui se marie en 1858, et fait construire une maison à front de chaussée (la demande de bâtir date de 1859). Cette maison a été

conçue dans un style néo-classisque tout à fait représentatif e l'architecture bourgeoise de cette période du 19ème siècle,

Félix Hap (1865-1930), petit-fils d'Albert-Joseph, est un des fondateurs de L'Union Catholique d'Etterbeek. En 1899, il installe son étude notariale dans la « Maison Hap » et redécore cette partie de la maison (panneaux vitrés en façade portant son monogramme). Ces décors, d'inspiration Art Nouveau en ce qui concerne les motifs peints ou le grand vitrail, constituent de très beaux exemples de décorations d'habitations bourgeoises de la fin du siècle passé (notamment le bureau du notaire, l'escalier en colimaçon en fonte, le grand vitrail, etc..).

Les décors de la partie privative présentent également un grand intérêt artistique et historique, notamment en ce qui concerne l'ensemble des peintures représentant des monuments et des sites etterbeekois, peintures réalisées vers 1890 par Edouard Navez (1840-1910).

BESCHERMING

Titel:	monument
Gemeente:	Etterbeek
Benaming:	Woning en studie van Notaris Hap
Adres:	Waversesteenweg 508
Kadastrale ref.:	4de afdeling, sectie B, 4de blad, perceel nr 18 r6

Beknopte beschrijving:

Breed, neoclassicistisch huis van drie gevels bestaande uit acht traveeën aan straatkant en drie traveeën voor de zijgevel op twee bouwlagen hoog die rusten op hoge kelders. Het werd naar aanleiding van een bouwvergunning van 1859 voor François-Louis Hap opgetrokken.

De bepleisterde gevels op een onderbouw in blauwe steen zijn behandelt in een neoclassicistische sijl. De openingen van het gelijkvloers hebben met ankerstenen versierde omlijstingen en zijn voorzien van een sleutel gevoegd in een trapachtige bandlijst onder de kroonlijst. De borstweringen van deze openingen zijn in panelen bewerkt in de onderbouw in blauwe steen. Op de verdieping, omlijsting van de openingen met loofwerk die voortgezet worden in consoles onder de doorlopende band gevormt door de uitstekende kraagstenen. Daarboven zijn overigens de vier middenste traveeën versierd met een entablement en kroonlijsten.

De ingangsdeur, in de derde travee, bestaat uit twee vleugels onder een beglaasd bovenraam.

Entablement versierd met panelen, geritmeerd door van lijsten voorziene consoles die een kroonlijst met tandlijst ondersteunen. Zadeldak met drie vlakken bedekt met leien.

Achteraan verschaft een brede beglaasd deur toegang tot de tuin via het bureel van de notaris via een breder wordende trap. Het gevormde terras is beschut door een glazen luifel met een smeedijzeren wapening gebeeldhouwd met voluutmotieven. De uitbouw die overeenstemt met de privé-woning strekt verder uit in de tuin. Het is afgewerkt door een overstekende travee, ondersteund door twee metalen zuilten versierd met bladversieringen in hetzelfde materiaal. Het zijgedeelte is verlicht door een venster met beschilderd glaswerk, identiek aan het glaswerk van het bureel van de notaris (nicht zichtbaar van binnenin).

Het gebouw is in twee gedeelt: de notariele studie op zich en de appartementen van de notaris.

Een kleine ingangshal is voorzien van enkele treden die, aan de rechterkant, toegang verlenen tot de studie en rechtdoor tot de woning.

Aan de kant van de studie gebeurt het onthaal van de klanten in een loketzaal. De loketten bestaan uit hout en glas waarop de woorden « renseignements » en « caisse » voorkomen.

De vensters van de hoofdgevel zijn versierd met doorzichtig beglaasde panelen waarop het monogram van Félix Hap, notaris voorkomt.

Aan de andere kant van de loketten bevindt zich een zaal versierd met een groot glaswerk dat een zonondergang voorstelt. Het dateerd waarschijnlijk uit het begin van de eeuw en vormt drie vensters in de zijgevel. Een gietijzeren wenteltrap verleent toegang tot een archiefruimte op de eerste verdieping.

Achteraan is het bureel van de notaris verlicht door een venster bestaan uit doorzichtig glazen ruiten versierd met twee beschilderde panelen en twee blazoenen. De muren zijn bedekt met « leer van Cordoba » dat bewerkt is door verschillende motieven die gescheiden zijn door een met een omlijsting voorziene kroonlijst. het cassetenplafond stelt een belangrijk reliëf voor en is versierd met beschilderde motieven op doeken. Boven een fraaie zwarte marmeren schoorsteen bevindt zich, vlak tegenover het venster met glaswerk, een spiegel met houten omlijsting.

Het privé gedeelte is onderverdeeld in twee niveaus. Op het gelijkvloers vindt men drie opeenvolgende salons en de keuken; op de tussenverdieping, een bibilotheek en op de eerste verdieping de kamers en de privé burelen. De gang en het trappen huis zijn versierd met friezen op doeken waarop beschilderde motieven en geometriserende Art Nouveau inslag weergeven. De vloer is versierd met mosaïeken met friezen waarvan de motieven antiek-geometrisch zijn.

Op de eerste verdieping is het eerste, aan straatzijde gelegen salon versierd met een fraai witte marmeren schoorstenen. Het plafond heeft een ovaalachtige omlijsting met beschilderde, lichte polychrome slingers. De muren zijn van panelen voorzien. Het centrale salon heeft hetzelfde type beschilderd plafond met polychrome motieven, maar het onderscheidt zich vooral door de waarde van de muurschilderingen die van de hand zijn van Edouard Navez. Deze stellen oude Etterbeekse monumenten en landschappen voor, zoals de oude Sint-Gertrudiskerk, de Molen van de Koninklijke Jacht, enz.

Het derde salon geeft uitzicht op de tuin en loopt uit in een overdekt terras dat afgebakend wordt door houten zuiltjes.

Deze ruimte is verlicht door een zeer fraaie lantaarnpaal met glaswerk waarin zich polychrome plantmotieven bevinden. Zulke motieven bevinden zich eveneens in de opening van een deur die toegang verleent tot de gang van het gelijkvloers. De keuken bevat nog een kookfornuis in geglazuurd gietijzer.

Op de tussenverdieping, boven de keuken werd een bibliotheek ingericht (deze kamer vormt de uitbouw die aan tuinkant ondersteund is door zuiltjes). De bibliotheken-meubels op zich in neogotische stijl ontworpen, het met panelen voorziene plafond stelt motieven voor die een geometriserende Art Nouveau inslag hebben.

Op de verdieping bevinden zich de kamers waarvan de vaste versiering beperkt is tot enkele schoorstenen. Op het einde van de gang bevinden zich de toiletten, die nog aardewerk met tinglazuur met blauwe plantmotieven op een witte achtergrond bevatten.

Belang van het goed volgens de criteris bepaald in artikel 2,1° van de Ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed.

Artistieke en historische waarde:

Albert-Joseph Hap was tussen 1804 en 1818 burgemeester van Etterbeek. In 1804 kocht hij een terrein van 3 ha 34 ares langs de voormalige Tervurensesteenweg (de huidige Waversesteenweg) en vestigt er een kleine brouwerij waarvan de ligging nog op het POPP plan van 1866 zichtbaar is. Deze brouwerij wordt overgenomen door zijn zoon François-Louis Hap die in 1858 trouwt en er een huis aan straatzijde laat bouwen (de bouwaanvraag dateerd uit 1859). Dit huis werd in een neoclassicistische stijl ontworpen die zeer representatief is voor de burgelijke architectuur uit die periode van de XIXde eeuw.

Félix Hap (1865-1930), kleinzoon van Albert-Joseph, is één van de stichters van de « Union Catholique d'Etterbeek ». In 1899 brengt hij zijn notariele studie in de « Hap-woning » onder. Hij laat dit gedeelte van de woning opnieuw versieren (beglaasde paneel in de gevel waarop zijn monogram voorkomt). Deze versieringen met Art Nouveau inslag, wat de beschilderde motieven of het groot glaswerk betreft, vormen zeer fraaie voorbeelden van de versieringen van burgerhuizen van het einde van vorige eeuw (dit geldt onder andere voor het bureel van de notaris, de gietijzeren wenteltrap, het groot glaswerk, enz.).

De versieringen van het privé-woning hebben eveneens een grote historische en artistieke waarde wat betreft het geheel van de doeken die Etterbeekse monumenten en landschappen voorstellen en die van de hand zijn van Edouard Navez (1840-1910) en rond 1890 worden beschilderd.

REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE PORTANT CLASSEMENT COMME MONUMENT DE LA TOTALITE DE LA MAISON HAP SISE CHAUSSEE DE WAVRE 508 A ETTERBEEK.

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING HOUDENDE BESCHERMING ALS MONUMENT VAN HET GEHEEL VAN DE WONING HAP GELEGEN WAVERSESTEENWEG 508 TE ETTERBEEK.

DELIMITATION DE LA ZONE DE PROTECTION

Vu pour être annexé à l'arrêté du 9/3/95.

AFBAKENING VAN DE VRIJWARINGSZONE

Gezien om bij het besluit van 9/3/95 gevoegd te worden.

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Charles PICQUE

Le Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé du Logement, de l'Environnement, de la Conservation de la Nature, de la Politique de l'Eau et des Monuments et Sites.

De Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Huisvesting, Leefmilieu, Natuurbehoud, Waterbeleid en Monumenten en Landschappen.

Didier GOSUIN.

Protection de la maison Hap
Site Chaussée de Wavre 508
à
4e division, section B, 4e feuille
parcelle N° 18 r6.

